

EEA liikmesriikide kohtunikeorganisatsioonide töö- ja juhtimisalane seminar

Seminar toimus Euroopa Kergejõustikuliidu korraldusel 10.-12. märtsini Lissabonis Seminaril käsitleti põhiküsimustena kohtunike värbamist, koolitamist ja tunnustamist.

Seminarist võttis osa 30 kohtunikku/ametnikku 25st erinevast Euroopa riigist. Suurematest riikidest ei osalenud Saksamaa ja Prantsusmaa .

Vestlusringe juhtisid **Samuel Lopes** Portugalist ja **Elena Orlova** Venemaalt. Lisaks esinesid ettekannetega **Luca Verrascina** Itaaliast, **Ludmila Pudilová** Tsehhist, **Malcolm Rodgers** Inglismaalt ja **Jorge Salcedo** Portugalist.

Kohe alguses oli teemaks, kas ja mil viisil kohtunikke tasustatakse. Suurriigid (nt Suurbritannia) enamasti ei tasusta ja kohtuniku töö on vabatahtlik. Enamik osalenud riikidest siiski midagi kompenseerib. On ka riike, kes annavad toidutalongi või mõne asutuse vouchereid. Samas on palju riike, mis siiski sunnitud kohtunikele vähem või rohkem raha maksma. Näiteks Itaalias on kohtuniku ID kaart seotud krediitkaartiga, kuhu siis peale võistlust kantakse kohtuniku päevaraha.

Arutasime ka tehniliste vahendite üle, mida võiks kasutada kohtunikega kontaktis olemiseks. Erinevad riigid kasutavad erinevaid lahendusi ja arvamusi oli seinast seinast. Enamusel on mingil moel kasutusel Facebook ja selle grupid. Samas kasutavad suuremad riigid videokonverentsi teenuseid nagu Skype või Appear.in.

Asi, mida suurriigid kasutavad kohtunikele üldiste juhiste andmiseks on kohtuniku eetikakoodeks. Enamus väiksematest riikidest seda kahjuks ei kasuta ega näe selleks ka vajadust.

Arutelul, kus räägiti kohtunike käitumisest platsil, tuli välja minu jaoks huvitav asi, et vanemkohtunikke instrueeritakse enne väljakule minemist muuhulgas lippude kasutamise kohta. Eelnevalt on peakohtunikuga kokku lepitud, millal ja mis lippu näidata ning kui kiiresti ja kõrgele seda tõsta. Seda võiksime meiegi tulevikus kindlasti rakendada.

Olemas on juba ka e-õppe võimalusi kohtunike koolitamisel. Hetkel on see kasutusel Norras, kuid nagu jutust välja tuli, siis mitte eriti efektiivselt. Materjal on iseseisvalt õppimiseks keeruline ja vajab õpetaja kommentaare. Leppisime kokku, et edaspidi proovime seda süsteemi edasi arendada ja kohtunikele arusaadavamaks teha. Heaks pooleks selle kursuse juures on õpilaste enesekontrolli testide olemasolu. Samas tõdesid kõik osalejad, et testi vormid ilmselt vaikselt hääbuvad ja tulevad kasutusele olukordade kirjeldused, mida õpilane peab lahti seletama.

Teisel päeval oli peamiselt arutelu selle üle, milliseid vanusepiiranguid kohtunikele seada ja miks. Paljudes riikides on kohtuniku vanuse ülempiiriks 65-70 aastat (ja noorimad on 14-16 aastat), millest vanemaid enam väljakule ei lasta. Kahjuks toodi selle juures näitena meie Edgar Haavikuga juhtunu Audentese staadionil.

Kohtunikuks värbamise poole pealt soovitati luua mingi kindel süsteem kuidas soovija saaks kohtunikuks hakata. Selleks soovitati näiteks mingisugune juhend luua. Oluliseks peetigi, et kõigile oleks üheselt aru saada, mismoodi saab kohtunikuks hakata.

Toimus üldine arutelu ka selle üle, kas kohtunik peaks oskama tegutseda ainult ühel või mitmel alal. Suurem enamus leidis, et vajadusel peaks kohtunik olema võimeline läbi viima erinevaid. Erandiks oli jälle Suurbritannia, kus kohtunikud on spetsialiseerunud ühele alale, harvem ka kahele.

Kohtunike litsentseerimine ja tasemete tõstmine

Enamikus riikides on kohtunikud jaotatud viide kategooriasse nagu ka meil. Kategooria tõstmiseks tuleb teha vastav eksam. Mida kõrgema kategooria eksam, seda keerulisem seda teha on. Inglastel rahvuskategooria (NTO) eksami jaotus on selline, et kirjalik osa annab 30%, suuline osa 20% ja kogemus 50%. Kuidas kogemust kõige parem kontrollida oleks, me ei suutnud kokku leppida. Üldine soovitus oli, et NTOsid võiks eksamineerida ITO soovitavalt teisest riigist.

IAAF on väljatöötanud kohtunike õpetamise ja sertifitseerimissüsteemi (TOECS). TOECS koosneb kolmest tasemest: Tase I (rahvus), Tase II (maailmajao), Tase III (ülemaailmne). Hetkel on 7 riiki enda kohtunike eksamineerimise süsteemi viinud kooskõlla IAAF sertifitseerimiskorraga ja võivad oma kohtunikele väljastada TOECS I taseme tunnistusi kohtunikele. Meil on see hetkel tegemata, kuid usun ja loodan, et ehk juba sellel aastal saame enda eksamineerimise süsteemi sertifitseeritud.

Tsehhi

Kohtunikuks saab alates 16. eluaastast. Kohtunikel on neli taset ja igal tasemel peab olema vähemalt 2 aastat. Erandiks on Rahvuskategooria, mille saamiseks tuleb esimesel tasemel tööd teha vähemalt 5 aastat. Neil on ligemale 200 rahvuskategooria kohtunikku.

Tsehhi meistrivõistlustel toimub tasustamine tunnitasu alusel milleks on ca 2 eurot tund. Rahvusvahelistel võistlustel on tasustamiseks eraldi kokkulepped.

Suurbritannia

Suurbritannias on kohtunikud vabatahtlikud ja päevarahasid neile üldjuhul ei maksta. Kohtunikud töötavad kergejõustikuklubide juures. Inglismaal on 3635 litsenseeritud kohtunikku, kellest enamik ei ole väga aktiivsed. Kohtuniku litsentsi saab taotleda alates 16ndast eluaastast. Nooremad on kohtuniku abilised.

Kohtunike tasemete süsteem on meie süsteemiga sarnane, kus on kokku 5 taset ja 2 kõrgemat on rahvuskategooria tasemed. Rahvuskategooria kohtunikud moodustavad 80% kohtunikest kui televisioon üle kannab.

Proovivad rakendada aktiivselt ka personaalsete juhendajate süsteemi nooremate kohtunike õpetamiseks ja abistamiseks.

Itaalia

Itaalias on kohtuniketasuks 20 eurot võistluspäeva kohta. Raha kantakse krediitkaarti arvele ja sularahaga ei tegeleta.

Kohtunik peab ühel tasemel olema vähemalt 2 aastat, peale seda saab taotleda järgmist taset. Tasemeid on kokku kolm: kohalik-, maakondlik- ja rahvustasand.

Korra kuus toimuvad neil sportlaste ja kohtunikke kokkusaamised/treeningud. Enamasti puudutavad sellised laagripäevad sprintereid ja käijaid. Kohtunikest on esindatud vastavalt starter ja valelähete operaator või siis käimiskohtunikud.

Samuti kaasatakse kohtunikke võistkonda kui koondis kuhugi võistleva sõidab. Nende peaülesandeks on võistkonna nõustamine. Kuidas neid kirja panna meeskonda, et nad saaksid. Kohtunikule akrediteeringu hankimine on keeruline. Üks viis kuidas itaallased seda teevad, on panna kohtunik meeskonna juhiks.

IT

Igal riigil on võimalik taotleda kuni kolm ITO eksami kohta. Üks makstakse kinni ja teiste koolitus kulud tuleb hüvitada neil endil või kohalikul kergejõustikuliidul. Tase II koolitusele saamiseks peab kohtunik omama Tase I sertifikaati. ITOks kandideerimiseks tuleb läbida TOECS tase II koolitus 34h ja sooritada eksam. Eksam koosneb kolmest osast: test, vestlus ja esitlus.

Negatiivse poole pealt võib märkida, et eksami tulemused ei ole avalikud ja antakse lihtsalt teada, kas saavutasid taseme või mitte.

Viimane päev arutasime tänapäevaste vahendite kaasamist võistlustel ja seda, mis nende tulekuga muutub. Näiteks käimiskohtunikud kasutavad tahvelarvuteid hoiatuste andmiseks ja see tõttu pole vaja enam jooksupoissi kes paberilipikuid kokku korjab ja kohe on ka võistluste korraldajatel olemas info mis rajal toimub. Veel näiteks fotofiniši tõttu pole vaja enam nii palju ajamõõtjaid kui varem. Londoni olümpiamängudel oli lubatud maksimaalselt 4 ajamõõtjat.

Sarnaselt väga populaarsete õpilasvahetusprogrammidega, on Euroopas hakanud tekkima ka kohtunikevahetusprogramme. Hetkel toimub kohtunike vahetus Suurbritannia ja Rootsi vahel, kus on fookus pandud rahvusvaheliste starterite koostööle. Samas oli mul rõõm teatada, et meil tegelikult toimub ka kohtunike vahetus Valga ja Valmiera vahel.

Mitmed riigid on kohtunike vahetusest huvitatud. Aktiivsemalt kutsusid osalema Venemaa ja Itaalia.

Kuna paljudes riikides ei toimu kohtunike suuremateks võistlusteks riigi erinevatest osadest kokkutoomist siis pole ka sellised vahetused võimalikud. Näiteks Saksamaal ja Austrias korraldab maakondlik kohtunikekogu kõigi võistluste kohtunikega varustamise.

Kohtunike premeerimine ja esiletõstmine on paljudes riikides probleem, kuna seda ei kiputa tegema. Suurbritannia hakkas eelmisel aasta välja andma noorkohtunike auhinda, milleks on sõit mõnele välismaal toimuvale võistlusele.

Kohtunikuks olemise sotsiaalne aspekt?

Põhiline, mida kohtuniku amet noorte pakkuda saab, on meeskonnatunne ja -tugi. Oluline on, et noorel tekiks gruppi kuuluvustunne. Arvestades tänapäeva ühiskonnas levivaid katkisi perekondi, saab kohtunike kogukond pakkuda sealt pärit noorele tuge.

Kohtuniku riietus

Enamikus riikidest kasutatakse kohtunikevorme ja antakse need välja tasuta. Erandiks on Suurbritannia, kus kohtunikud peavad oma vormi välja ostma. Igal tasemel on vorm pisut erinev. Kuna kohtunikud kuuluvad klubidesse, kompenseerivad enamasti need kohtunike vormi maksumuse.

Kohtunike riietus tagab ühelt poolt selle, et kohtunikud hakkavad võistluspaigas silma ja on eristatavad sportlastest. Teiselt poolt loob ühine vorm ühtlustunde kohtunikes ja keegi ei ole kellestki parem.

Link EA lehele:

<http://www.european-athletics.org/athletics-community/news/article=european-athletics-hosts-technical-officials-management-system-seminar-lisbon.html>